

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د مولانا سعيد افغاني د سولې او تفاهم، نشراتي ارگان

www.said-afghani.org

آزاده، ټولنيزه، علمي، فرهنگي و نشراتي ارگان

Dr.Said Afghani

د مولانا سعيد افغاني : آزاده ، ټولنيزه ، علمي ، فرهنگي او نشراتي ارگان ته بڼه راغلاست !

تاريخ نشر : 25 فبروري 2025 ميلادي

مولانا استاد دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني »

مولانا داکتر محمد سعيد « سعيد افغاني » عالم مشهور ، شخصيت برجسته ديني ، ملي ، فرهنگي و مبارز راه « صلح و تفاهم ، عدم تشدد و سعادت بشریت » است.

محمد سعيد ولد غازی مولوی عبدالمجید ولد مولانا سید امیر ولد صالح محمد ولد مولوی آقا محمد ولد مولوی شیر محمد ولد لنگرخان ولد پاینده محمد « صافی » ولد مولوی خیر الدین ولد مولوی عمر بابا است. که در سال « ۱۳۰۰ هجری شمسی مطابق « 1922 » میلادی در ده خیر آباد ، قریه عمرزنی ولایت لغمان دریک خانواده روحانی چشم به جهان گشود.

محمد سعيد دوره ابتدایه را در مدرسه محل به کسب علوم متداوله عصر خویش از پدر بزرگوارش غازی مولوی عبدالمجید « رحمة الله عليه » و دیگر علما و روحانیون مشهور عصر و منطقه از جمله هریک: ملا عبدالوکیل ، مولوی سید محمد ، مولوی عالم ، مولوی عبدالعزیز ، مولوی محمد عالم ، مولوی عبدالرحیم ، مولوی صاحب نوری و دیگران آموخت و افتخار شهرت لقب « ملا محمد سعيد » را در منطقه آبانی خویش حاصل کرد.

ملا محمد سعيد در سال « ۱۳۲۰ هجری شمسی » بنابر توجه پدرش ، غرض فراگیری علوم دینی در دارالعلوم کابل که یکی از مراکز مشهور دینی وقت در منطقه بود ، شامل شد و با اخذ شهادتنامه درجه اعلی و کسب لقب « مولوی » ، از دارالعلوم کابل فارغ التحصیل و بنابر استعداد خارق العاده و نمرات عالی که داشت به حیث استاد « کادر علمی » در آن مدرسه مقرر گردید و متعاقباً تخلص « سعيد افغاني » را برای خود انتخاب کرد.

مولوی سعید افغانی در سال (۱۳۲۸ هجری) به حیث مدیر مدرسه دارالعلوم نجم المدارس ولایت ننگرهار که در قریب جوار مرقد مبارک علامه نجم الدین مشهور به « هده صاحب » که یکی از مشهور ترین مدرسه دینی آن وقت در افغانستان بود، تعیین شد.

مولوی سعید افغانی بر علاوه رهبری امور مدرسه نجم المدارس به کارهای فرهنگی، امامت و موعظه ای دینی و کار وسیع وطنی؛ برای تنویر جامعه پرداخت و همچنان جریده قلمی را بنام « النجم » که فعلاً بیشتر از نیم قرن قدامت تاریخی دارد، با شعار « خدمت به مردم و وطن » تأسیس کرد و خود منحصراً مدیر مسوول؛ کار نشراتی آن را به پیش میبرد و حضرت خان شاگرد صنف دوازدهم آن وقت مدرسه به صفت معاون جریده با استاد سعید افغانی همکاری داشت، که در مورد پروفیسور عبدالله بختانی « خدمتگار » در کتاب بنام (د سولی او تفاهم د لیاری مبلغ دوکتور سعید افغانی) چنین نوشته است :

مولانا محمد سعید « سعید افغانی » ، لس کاله د نجم المدارس د مدرسې مدیریت کړی او د ننگرهار د ادبی شاعرانه وین چاپیریال د هدی په تاریخی کلی کبني او سیدلی دی ، چیرته چه د هیواد د مشهور عالم مولانا نجم الدین اخونزاده (هدی صاحب) مزار دی .

مولوی سعید افغانی د مدرسې شاگردان لیکوالی ، شعر او ادب ته هم تشویق و او هغوی روزل . د ده په توجه او پالنه به د ننگرهار د ورځپاڼی او مجلسی پانی د نجم المدارس د شاگردانو او استادانو په مقالو او شعرونو د کیدلی . په دغه وخت کبني مولوی سعید افغانی د (النجم) په نامه ، د مدرسې لپاره ، په پښتو ژبه ، یوه قلمی جریده هم چلوله چه مسولیت یی د ده په غاړه و .

د دی جریدی لومړی گڼه د (۱۳۳۷ هجری شمسی) کال د میزان په ۳۰ مه خپره شوی ده . دا گڼه او ځینی نوری گڼی یی هم دا اوس زمونږ په لاس کبني دي او د قلمی جریدو ډیره بڼه بیلگه ده .

استاد سعید افغانی بعد از مدت ده سال مدیریت مدرسه نجم المدارس؛ به صفت استاد به لیسه عالی حبیبیه شهر کابل تبدیل شد و در آنجا بر علاوه تدریس ، برای تنویر اذهان ملت و خاصتا جوانان کشور جریده قلمی تحت نام « اخلاق » را تأسیس و به دست نشر سپرد که محترم خلیل « زمر » خاطرات شان را تحت عنوان « یک معلم و یک رهنمایی خوب » چنین نوشته است:

(دقیق بیاد دارم که سال « ۱۳۴۱ هجری شمسی » بود و من در صنف دهم لیسه حبیبیه درس میخواندم . مردی بلند قامت ، با وقار و سنگین که دارای لباس منظم و پاک و تمیز بود ، یکجا با محترم محمد یعقوب سر معلم مکتب وارد صنف گردید و یعقوب خان موصوف را اینطور معرفی نمود :

او محمد سعید افغانی نام دارد و پس از این بشما مضمون تفسیر را تدریس خواهند نمود ، پس از این معرفی مختصر استاد سعید افغانی به تدریس آغاز نمود .

او با سایر معلمین علوم دینی که تا آن دوران من دیده بودم تفاوت کلی داشت ، موصوف شمرده و حساب شده حرف میزد ، با حوصله و با تمکین بود و در طول دو سالیکه او معلم بود یکروز هم حالت عصبانیت و بی موازنگی را از او ندیدیم .

استاد سعید افغانی یک معلم مهربان بود و به همه گونه سوالات شاگردان پاسخ میگفت و این حرفهای استاد تا کنون در گوشتم طنین انداز است :
دین اسلام ، دین اخوت و دین برادریست؛ عفو و گذشت بر انتقام و خشونت در آن برتری دارد و ..) .

سعید افغانی در سال « ۱۳۴۲ » هجری شمسی مطابق « ۱۹۶۴ » میلادی غرض تحصیلات عالی به پوهنتون « الازهر » مصر اعزام گردید و در آنجا بر علاوه تحصیلات عالی ، به امور فرهنگی نیز مصروف شد و بحیث مسوول امور نشراتی « بخش افغانستان » در رادیو قاهره به معرفی کلتور مردم افغانستان و روابط تاریخی دو ملت « افغان و مصر » با نوشتن و نشر مضامین و مقالات مختلف پرداخت و بعداً به پاس خدمات شایسته شان در این عرصه به صفت امرشعبه نطقان بخش پشتو « کبیرالموذ عین » در رادیو قاهره توظیف شد .

سعید افغانی بر علاوه اینکه در آموزش علوم ذکاوت خاصی داشت ؛ شخصتی « مهربان ، دلیری و شجاع » توام با عواطف و احساسات بشری ، خیر خواه ، مردم دوست ، صلح و امنیت پسند ، طرفدار سرسخت در مقاومت و دفاع از عقاید حقه اسلامی واقعی بود ، که بنابر این صفاتش در شب حمله نظامی بالای کشور مصر « ۱۹۶۷ میلادی » ، با قبول تمام خطرات حیاتی ؛ به رادیو قاهره رفت و بر علاوه نشرات پشتو ، نشرات عربی رادیو قاهره را با « فصاحت زبان ، خلاقیت ژورنالیستی و توضیحات عالمانه » فعال نگهداشت و از آن طریق مردم و قوای مسلح را به نفع مردم مصر ، جهان اسلام و دولت فقید جمال عبدالناصر رئیس جمهور وقت جمهوری عربی مصر به اتحاد ، متانت و پایداری دعوت کرد که به پاس این شجاعت تاریخی شان از جانب فقید جمال عبدالناصر رئیس جمهور مصر به حضور پذیرفته شده و مورد تمجید و ستایش شان قرار گرفت .

رئیس جمهور مصر ، با حضور داشت وزیر ارشاد و فرهنگ از شجاعت و دلیری سعید افغانی قدردانی کرده و چنین گفت : (این ابتکار شجاعانه شما کارنامه های علامه سید جمال الدین افغانی را در خاطرات مردم مصر دوباره تازه ساخت ، فلهدا ؛ دولت مصر از شما علامه دوم و از مردم افغانستان قلباً ابراز سپاس مینماید .)

سعید افغانی در مقابل از حسن نظر و اخلاص جلالتماب فقید جمال عبد الناصر سپاس و تشکر کرده و بر روابط تاریخی بین مردمان دو کشور تاکید نمود و همچنان جمال عبد الناصر به وزیر ارشاد و فرهنگ اسلامی هدایت داد تا به پاس خدمات سعید افغانی و تحکیم هر چه بیشتر روابط مردم « مصر و افغانستان » ؛ دو جلد کتاب شان را بنام های : « شیخ الاسلام عبدالله الانتصاری الهروی و نابغه الشرق السید جمالالدین الافغانی » چاپ نماید .

دانشمند محترم فضل الرحمن « فاضل » سفیر افغانی در کشور مصر « قاهره » ؛ در مقدمه کتاب بنام « د شرق نابغه سید جمال الدین « افغانی » چنین نوشته است :

(لکه چي پوهنځي د شلمې پيړۍ په دويمه نيمايي كېني ، افغانستان د ازهر پوهنتون ته محصلين د زدكړو لپاره ليرول پيل كړل ، كه په دقيقه توگه د هغو محصلينو ترمنځ بررسي ترسره شي ، د هماغه محصلينو په ډله كېني د دكتور محمد سعید افغانی نوم په سر كېني راځي ، چي د زدكړی په وخت كېني پدې هيواد كېني په عربي ژبه د ده ليكنی هم چاپ شوی .

د لیږل شوي محصلینو ترمنځ ځینې نوموړو هم شتون درلود چې وروسته د افغانستان په سیاسي او علمي ډگرونو کښې بڼه و ځلیدل چې:

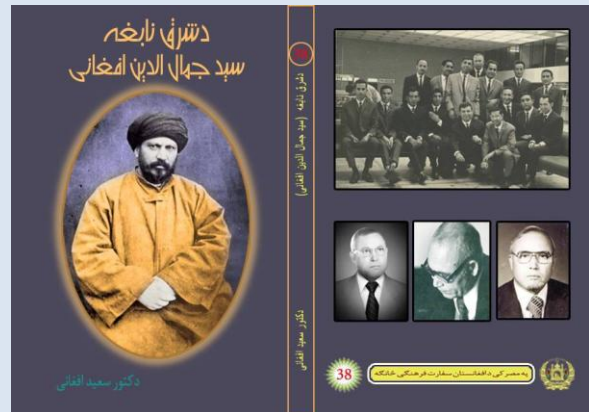
پوهاند غلام محمد « نیازی » ، استاد برهان الدین « رباني » ، استاد عبد الرب رسول « سیاف » ، حضرت صبغت الله « المجددي » ، پوهاند عبدالسلام « عظیمي » ، پوهاند وفی الله « سمیعی » ، محمد موسی « شفیق » ، محمد صدیق « سیلانی » ، عبدالقیوم « رهبر » ، سیف الرحمن « سایف » ، عنایت الله « رشید » ، پوهاند محمد کبیر ، پوهاند غلام صفر « پنجشیري » ، جوهر « صدیقی » ، پوهاند نعمت الله « شهراني » ، ډاکټر سیدجان « بیان » ، محمد گلاب « بشار » ، پوهاند عبدالعزیز ، پوهاند غلام محی الدین « دریز » او په لسگونو نور چې د خپلې دورې لایق محصلین و .
د دی ځلیدلی کسانو په جمله کښې راځي ، مگر د خپلې تحصیلي دورې په موده کښې چې په مصر کښې اوسیدل د عربي او مصري مخاطبانو ترمنځ یې د خپلو آثار و او تالیفاتو نشر کولو ته پاملرنه ونه کړه .

څیرنی څرگندوي چې یوازي دکتور سید محمد موسی توانا خپله د دوکتورا رساله یا تیزس په ۱۹۷۱ م کال کښې د « الإجتهد ومدی حاجتنا اليوم في العصر الحاضر » تر عنوان لاندی او همدارنگه دکتور عنایت الله ابلاغ خپله رساله د « امام أبوحنيفة المتكلم » تر عنوان لاندی په قاهره کې د زدکړی پای ته رسولو وروسته چاپ کړی ، دوه کتابونه چې په عربي نړی کښې خاص شهرت لري او آن تر دی چې د « ۱۹۷۱ م » کال څخه راپدیخوا چې چاد اجتهاد په هکله کتاب لیکلی هرومرو د پوهاند دکتور سید محمد موسی توانا اثر یې د عمده مرجع او سرچینې څخه شمیرل کیږي .

ولی دکتور محمد « سعید افغاني » له دوي نه د مخه خپل مهم کتابونه لکه نابغة الشرق (په ۱۹۶۷ م) کال کښې او همدارنگه شیخ الإسلام عبد الله الأنصاری الهروي ، مبادنه وآراؤه الكلامية والروحية (په کال ۱۹۶۸ م) کښې په قاهره کښې چاپ کړل ، چې پدی لړ کښې د نورو څخه مخکښ دي . که څه هم د شلمې پیړی په وروستیو او د یوویشتمی پیړی په لومړیو کښې خدای بخښلي دکتور محمد امان « صافی » خپل څو اثار په قاهره کښې چاپ ته ورسول ، ولی دده گتور کتابونه د هغه دورې وروسته چاپ شول چې په مصر کښې هستوگنه غوره کړه او د عربي هیوادونو په پوهنتونونو کښې د استاد په توگه وظیفه ترسره کوله ، مگر د دکتور سعید افغاني بنوالی پدی کښې و چې د تحصیل په دوره کښې یې خپل کتابونه چاپ کړل او د زدکړو پای ته رسولو وروسته ، افغانستان ته ولاړ .

د یادوني وړ ده چې هغه کسان چې مصر ته د زدکړو لپاره راتلل لکه: استاد برهان الدین «رباني» او داسې نور، دوي په هیواد دننه د مجلو او ورځپاڼو سره د لیکنو او د همکارۍ تجربه درلوده ولې؛ د دوي ترمنځ یوازیني کس سعید افغاني و چې قاهرې ته د تک څخه مخکې د نجم المدارس مدیریت په غاړه درلود او په هغه مدرسه کې د «النجم» په نوم جریده په ۱۳۳۷ هجری لمریز کال کې د زدکړونکو د پوهې له پاره تاسیس کړه، همدارنگه یې د «اخلاق» په نوم نشریه هم د حبیبی په لیسه کې د تدریس په وخت کې د اساس ډبره ایښې وه ترڅو زدکړونکي لیکني او شاعري ته تشویق کړي.

در عکس : محصلین افغاني پوهنتون الازهر جمهوری عربی مصر مورخ : « روز شنبه 17 سپتمبر سال 1966 » در ترمینل میدان هوایی قاهره

قطار ایستاده ؛ از راست به چپ: استاد شهید برهان الدین «رباني»، استاد جوهر «صدیقی»، استاد حبیب الرحمن «جدیر»، مرحوم دکتور محمد سعید «سعید افغاني»، استاد مرحوم وفی الله «سمیعی»، استاد حبیب الله «غالب» و داکتر سید جان «بیان» .

قطار نشسته ؛ از چپ به راست : استاد عبد الحکیم خان، استاد نعمت الله «شهرانی»، استاد محمد اکبر «ضیایی»، استاد عبد الرشید «ملاخیل»، استاد مرحوم محمد صدیق «سیلانی»، استاد داکتر احمد «خطیبی»، استاد یاقوت، استاد محمد حبیب «سراج» و استاد عبد الجبلی «یوسفی»

زمانیکه د وکتور محمد سعید «سعید افغاني» در سال «1347 هجری شمسی» به وطن عودت کرد ، ابتدا به صفت استاد در دارالمعلمین روبان کابل و متعاقباً به صفت استاد در انستیتوت پولی تخنیک کابل موظف شد.

او به شخصیت انسان حرمت میگذاشت ، با همه با حوصله و فراخدلی برخورد میکرد ، اهل منطق و استدلال بود ، به محراب فضیلت و علم احترام بی شایبه داشت و در اوج جاه و جلال به تواضع زیست و منحصیث فرزند صالح وطن و بمثابه محقق پرتلاش و حقیقت جو ، بعد از غور و بررسی همه جانبه اوضاع سیاسی و اجتماعی وطن بخاطر ایجاد یک «جبهه متحد ملی» شعار زیرا :

« دین هر عالم، هر شخصیت مذهبی، هر وطنپرست و هر انسان صادق آنست که تمام قدرت، استعداد و دانش خود را وقف مبارزه بخاطر آزادی ملی و اجتماعی ، بخاطر صلح و امنیت بشریت نماید. »

مطرح کرد و جهت تحقق آن به مبارزه صنفی همچنان در جمع جنبشهای دموکراتیک استادان پوهنتون کابل و محصلان (۱۹۷۲م مطابق ۱۳۵۱ هجری شمسی) پرداخت و به همکاری هریک: استاد فضل الربی «پژواک»، دکتور محمد احسان «روستامل»، پوهاند علی محمد «زهما» و عده یی دیگری از استادان ، طرح هسته گذاری اتحادیه استادان افغانستان را تکمیل نموده و

در اولین جلسه مؤسسان افتخاران را دریافت تا به نمایندگی از انستیتوت پولی تخنیک کابل به عضویت رهبری شورای مرکزی و متعاقباً به صفت معاون شورای مرکزی آن اتحادیه انتخاب گردد.

در مورد محترم سرفراز «مومند» استاد پوهنځي ادبيات پوهنتون کابل و منشي اتحاديه استادان در خاطره خویش چنین نوشته است:

(جلسی روانی وی، تضادونه عمیق کیدل او بالاخره یوه جلسه دومره هیجانی شوه چی نژدی وه چی د استادانو اتحادیه چی د استادانو د صنفی گتو یوا ځنی رېنتی مدافع وه جوړه نشي او غونډه رنگه شي او دغه کلاس حق او دیموکراتیک غوښتنه په ځای پاتی شي.

درست په دغه لحظه کی استاد سعید افغانی چی د پولیتخنیک د بی طرفه استادانو څخه و او د پوهنتون اکثره استادانو کی د ټاکلی احترام څخه بر خورداره و، یوه ثابتہ بیانه ایراده کړه، استادان یی اتحاد او اتفاق ته را وبلل، صنفی هدفونه او سیاسی هدفونه یی لنډ توضیح کړل، هیله یی وکړه چی صنفی غوښتنی د سیاسی غوښتنو څخه بیلی کړي، استادان یی په ډیر آرام او متانت سره دغه عظیم مسوولیت ته متوجه کړل چی که دا اتحادیه جوړه نشي نو یوه نه بڅبنونکی تاریخی اشتباه به مو کړي وي او راتلونکی به په مونږ لعنت وایی.

پرلپسی چکچکو د غونډی سکوت مات کړ، دغه بیانیی په ټولو استادانو بڼه تاثیر و کړ، جلسی دوام وکړ او په نتیجه کی په یو ټاکلی پروگرام د اتحادی انتخابات وشول، اتحادیه جوړه شو، چی دارلانښایی پدی ډول و ټاکل شوه.

- ۱- استاد فضل الربی «پژواک» د اتحادی د ریس په توگه.
- ۲- استاد سعید افغانی د اتحادی د معاون په توگه.
- ۳- سرفراز «مومند» د اتحادی د منشي په توگه.
- ۴- داکتر پشتونیار «د ننگرهار پوهنتون څخه» د اتحادی د منشي په توگه.

د دی نه وروسته زما د استاد سعید افغانی سره د استادانو د اتحادی په اساس روابط پیدا شول، ډیر وخت به مو د اتحادی په باره کی او د استادانو د صنفی غوښتنو په ارتباط خبری کولی، ما د هغه د خبرونه استفاده کوله او زیات احترام می ورته پیدا شو.

محترم مرحوم محقق م. ح. باریق «شفعی» در خاطرات شان را بنام «خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود» چنین نوشته آند:

(دکتور سعید افغانی می کوشید اتحادیه را از سوانب لغزش به «چپ» و «راست» به دور نگهدارد، که الحق در آن گیرودار کار آسانی نبود.

مع هذا؛ اتحادیه در مسایل سیاسی به صورت محسوسی از مرکز به طرف «چپ» اتخاذ موضوع میکرد و این یکی از عواملی محبوبیت بیشتر استاد سعید افغانی در نهضت ملی و دموکراتیک کشور بود، درعین حال او میکوشید با استفاده از این تجربه در زمینه وسیعتری، این اشتراک مساعی در بین نیروهای سیاسی دارای تمایلات گوناگون را، با تجربه به نقاط مشترک در اهداف عمومی شان، به اشتراک در یک جبهه متحد دموکراتیک و ملی در معرض آزمایش قرار دهد، ولی اتحاد ملی به زمینه و یا زمینه های عینی مبارزات متحد ملی ضرورت داشت و...

همچنان محترم داکتر سید خلیل الله « هاشمیان » در مضمون تحت عنوان « شناخت من از مرحوم پوهاند دکتور سعید افغانی » چنین نوشته است:

(صحبتها و دیدارهای بعدی من با پوهاند داکتر سعیدافغانی پیرامون اتحادیه استادان پوهنتون بود که اکثر اوقات مرحوم پوهاند فضل ربی « پژواک » نیز حاضر میبود. درین صحبتها ما با هم بسیار نزدیک شدیم زیرا نظرات مشابه داشتیم .

پوهاند سعید افغانی یک شخصیت اکادمیک بود و در آنزمان که جنگهای ایدیالوژیکی یگانه کانون علوم افغانستان- پوهنتون

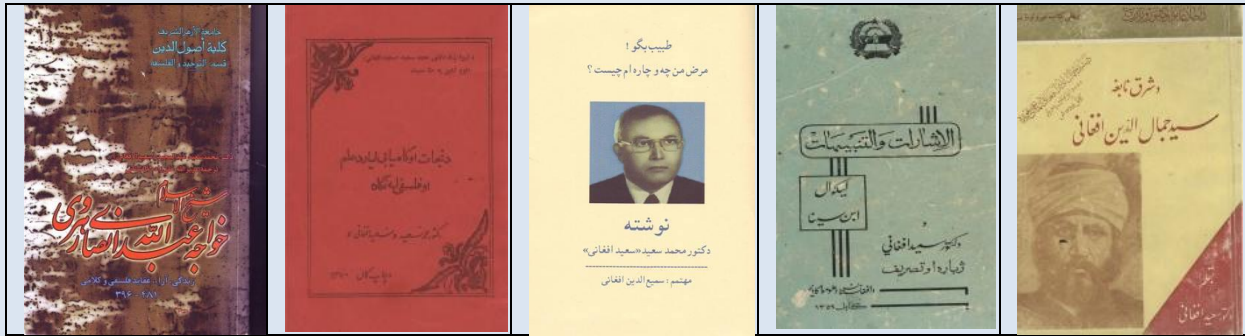
را تهدید بسقوط میکرد، سعیدافغانی برای نجات این موسسه خدمات قابل قدر انجام داده است . پوهاند سعید افغانی از حمایت اسلام گرایان برخوردار بود، ولی ؛ با منطق قوی که داشت کمونستها و چپگرایان راهمیشه قناعت میداد و زمینه تفاهم را با آنها میسر میساخت که در اثر همین نوع میانجیگریها اتحادیه استادان پوهنتون ساخته شد.)

استاد سعید افغانی قلم توانا داشت ؛ او با نوشتن بیشتر از « سی و هفت » جلد کتب و بیشتر از « یکنیم هزار عنوان مقاله و مضمون » به زبانهای « پشتو ، دری و عربی » البته چه در بخش فلسفه ؛ چه هم در دنیا ی تصوف و چه هم در عالم اجتماعیات نوشته و همچنان جایزه بین المللی هزارمین سال تولد ابوعلی سینا نابغه شرق ، را که شامل « مدال طلانی و پول نقدی » است ، مفتخر شده اند .

آثار و تالیفات مولانا « سعیدافغاني »

شماره	نام کتاب
۱	- شیخ الاسلام عبدالله الانصاری الهروی: به زبان عربی، چاپ سال « 1967 میلادی».
۲	- نابغة الشرق سيدجمال الدين الافغاني: به زبان عربی، چاپ سال « 1967 میلادی».
۳	- د شرق نابغه سيدجمال الدين افغاني: به زبان پښتو، چاپ سال « 1355 هجري شمسي» .
۴	- الاشارات و التبهات ابن سينا: به زبان پښتو، چاپ سال « 1359 هجري شمسي» .
۵	- خلاصه اندرزا ونصايح سودمند برای ستاژيران قضا: سال « ۱۳۵۴ هجري شمسي».
۶	- تفسير: د يو لسمو ټولگيو د لپاره: به زبان پښتو، سال « ۱۳۶۰ هجري شمسي».
۷	- تفسير: برای صنف ۱۱ لیسه ها: به زبان دری، سال « ۱۳۶۰ هجري شمسي».
۸	- عقاید: کتاب درسی.
۹	- منطق: کتاب درسی.
۱۰	- اساسات اسلام به نگاه علم و فلسفه: برای صنوف « ۱۳ » دارالمعلمین.
۱۱	- اساسات اسلام از نگاه علم و فلسفه: برای صنوف « ۱۴ » دارالمعلمین .
۱۲	- مختصر تاریخ افغانستان و دول متمدن اسلام: پولیتخنیک کابل.
۱۳	- کلتور اسلام از نگاه علم و فلسفه: به زبان دری، چاپ سال « 1349 هجري شمسي» .
۱۴	- و الصلح خیر، صلح و آرامش از دیدگاه اسلام: چاپ سال « 1362 هجري شمسي».
۱۵	- محمد «ص» رهبر بزرگ اسلام: چاپ سال « 1363 هجري شمسي».
۱۶	- پلاروطنه ملی جبهه او یا دلته د ټولنیزو ستونزو د حل لار: زبان پښتو، سال « ۱۳۶۲».
۱۷	- خطر جنگ هستوی: به زبان دری، چاپ سال « 1362 هجر شمسي».
۱۸	- طبیب بگو مرضم چه و چاره چیست؟: چاپ سال « فبروري ۲۰۱۰ میلادي».
۱۹	- مبادی اسلام: چاپ سال « ۱۳۶۹ هجري شمسي».
۲۰	- زندگی مسلمانان: چاپ سال « ۱۳۶۳ هجري شمسي».
۲۱	- د نجات او کامیابی لپاره علم او فلسفی له نگاه: چاپ سال « 1370 هجري شمسي».
۲۲	- افغانستان، تاریخاً و حضارتاً و کفاحاً: به زبان عربی، ناچاپ.
۲۳	- اندرزونه « غوري ویناوي »: به زبان پښتو، ناچاپ.
۲۴	- آداب قاضی: به زبان دری.
۲۵	- العقیده الاسلامیه و آرا المعتزله و الاشاعره و الماتر یدیه و اختلافاتهم.
۲۶	- اندرزها « نصايح سودمند »: به زبان دری.
۲۷	- در باره ادیان و دین اسلام: ناچاپ.
۲۸	- اخلاق و فلسفه: به زبان دری، ناچاپ.
۲۹	- امراض روحی و معالجه آن: ناچاپ.
۳۰	- الاخلاق و التصوف: به زبان عربی، ناچاپ.
۳۱	- سفر: نوشته سال ۱۹۸۲ میلادي، ناچاپ.
۳۲	- ارکان، شرایط و احکام نکاح: ناچاپ.
۳۳	- حاکمیت انقلابی: ناچاپ.
۳۴	- تعبیر: به زبان پښتو، ناچاپ.
۳۵	- د باختر اطلاعاتی اژانس مطبوعاتی مصاحبه: سال « ۱۳۴۷ هجري شمسي» ناچاپ.
۳۶	- انقلابی افکار، هڅی او هیلی: ناچاپ.
۳۷	- زما ژوند: ناچاپ.

ضمناً باید خاطر نشان ساخت که در مورد فعالیت فرهنگی استاد سعید افغانی ، محترم پروفسور عبدالله بختانی « خدمتگار » چنین نوشته است :

(دوکتور مولوی سعید افغانی ، د خپلی لیکوالی په څلوېښت کلنه دوره کېښی ، په پښتو ، دري او عربي ژبو گڼ شمیر مقالې لیکي دی ، پخپله ده ، دخپلو کتابو شمیر « وه دیرش » او مقالو شمیر له « یونیم زورونه » زیات تخمین کړی دی . هغه یو ملي ، مترقي ، مذهبي شخصیت و چه تل د خلکو او اولس د ضرورت غوښتنو د ملاتړ په لیکو کېښی دریدلي دی .

په زلمیتوب کېښی یی د وینښ زلمیانو له هدفونو څخه روحیه اخستی او دهغو ننگه یی کړی ده . په سفر کېښی یی د خپل هیواد تاریخي او فرهنگي ویاړنی نورو اولسونو ته معرفي کړی دی . د ژوندانه د پوځوالی په عمر یی د هیواد د خلکو د ملي دموکراتیک غور زنگ ملاتړ کړی دی او د دین د حقیقتونو د څرگندولو په ذریعه یی هغه ارتجاعي دسیسې افشاء او شنډی کړی چه زمونږ د خلکو ، وطن او نهضت په ضد وی .

د ژوند د پای په کلونو کېښی یی د سراسری سولې او امنیت او ملي روغي جوړي د تامین لپاره یی هڅه کوله ، په هیواد او نړی کېښی یی سوله او تفاهم غوښت او کاریی ورته کاوه ...)

همچنان محترم انجینر محمد رحیم « یوسفی » در خاطرات خویش چنین نوشته است :

« د کابل په دولتي مطبعه کې د مولانا سعید افغانی وروستی کتاب د چاپ لاندې و ، یو دوه ورځې وروسته ډاکتر صاحب تیلیفون وکړ تر څو د کتاب پروف د ځانه سره د تصحیح لپاره دغه روغتون ته یوسم او هغه دواړه تصحیح کړو .

دوکتور سعید افغانی د ناروغی په بستر کېښی

زه د څلورسوه بسترایز روغتون دریم منزل ته وختم د وخت څلورسوه بسترایز روغتون چهاریز قوماندان ډاکتر ولایت حبیبی چې زما په گومان د قلب یاد زره د ناروغي متخصص به و د ده په دروازه کې ولاړو د پروغیرنه وروسته ئې راته وویل: ډیر تک او راتگ مه کوی، د اسرې د مرگ مریض دی شاید ډیر وخت به پکې هم نه وي !!

ما ورته کړل چې: پوښتنه خولاڅه چې ما د هغه د نوې کتاب پروف ورته راوړې ترڅو هغه

تصحیح کړو. ډاکټر حبيبي زما په خبره و خنډل او راڅخه ولاړ خو دومره ئې وویل چې : که دا سړي نه مرکيږي، خوبیا هم ځان وژني !

زه د ډاکټر سعید افغاني د بستر کوتي ته داخل شوم ، دهغه په سيني پورې مزي ترلي او ماشين چالان وؤ چې ما ورسره دهغه دنوی کتاب پروف ولوستل او تري را رخصت شوم .
زه لا دفتر ته نه وم رسيدلي چې حضرت عزرائيل «ع» د ده روح قبض او د دې فاني دنيا څخه ئې د « ۶۳ » کلونو په عمر رحلت کړي و .

مولانا ډاکټر سعید افغاني به تاريخ « اول حوت 1363 هجري شمسي » مريض شده و به بتاريخ « هفت حوت 1363 هجري شمسي » مطابق « 25 فبروری سال 1985 ميلادی » ساعت دو بعد از ظهر، روز دوشنبه به عمر شصت و سه « 63 » سالگی ضربان قلب مهربانش در حالیکه کتاب جدیدش را اصلاح میکرد، از حرکت باز ماند و در شفاخانه اکادمی علوم طبی ، داعی اجل را لبیک گفت و بعالم جاودانی شتافت.

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

جنازه استاد سعید افغاني بتاريخ « 26 فبروری 1985 » با مراسم خاص از مکروریون سوم ، شهر کابل توام با اشتراک صدها تن « علما ، روحانیون ، دانشمندان ، بزرگان حکومت، مخلصین ، شاگردان ، دوستان و اقارب » شان برداشته شد، بعد از اداء نماز جنازه در مسجد جامع پل خشتی شهر کابل ، مطابق وصیت شان در جوار مرقد حضرت تمیم الانصار « رح » در شهدای صالحین به خاک سپرده شد.

قابل یاددهانی است که برسنگ مزار استاد سعید افغاني شعری از محترم سر محقق عبدالله بختانی « خدمتگار » حک شده ، که در کتاب بنام « ویرنی » صفحه « ۲۸ » خویش از آن چنین یادآوری فرموده اند:

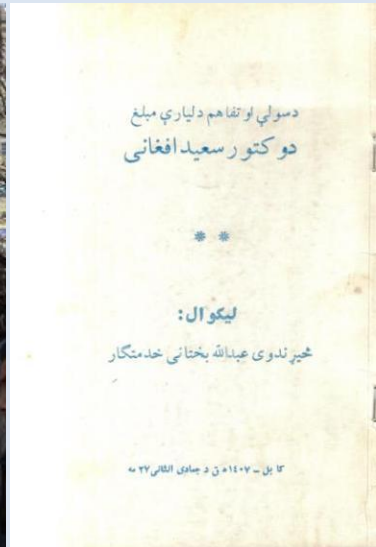
دوکتور مولوی محمد سعید « سعید افغاني » مشهور ستر دیني عالم ، معلم ، د پښتو ، دري او عربي ژبو لیکوال او مولف او اجتماعي شخصیت ، زما ډیر نژدې او صميمي دوست و .

د تاريخ دغه قطعه يي ما ليکي ده او د دوکتور سعید افغاني د شناختی د مرمر و په ډبره کنيدل شوی ده:

دوکتور سعید افغاني

په لوستلو ، لولو او لیکلو
دپوهنی د دیوی لاندی کارونه
فضیلت او شرافته سره تیر شول
په (دوکتور سعید افغاني) دري شپيته کلونه

« دوکتور سعید افغاني » د ابجد په حساب « ۱۹۲۲ » کیږي ، چه داد هغه د زیږدنی میلادي کال دی . هغه « دري شپيته کلونه » ژوند تیر کړي دي چه د اسلام د پیغمبر حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم د ژوندانه له کلونو سره برابر دی .

الهی ! به فضل و مرحمت خویش مولانا سعید افغانی ؛ این مبارز راه « صلح و تفاهم ، عدم تشدد و سعادت بشریت » را مغفرت فرما ، روحش را شاد و بهشت فردوس را نصیب شان بگردان .

امين يا رب العالمين

بورڈ نشراتی ارگان نشراتی صلح و تفاهم مولانا سعید افغانی

<http://www.said-afghani.org>

ماخذ و منابع :

- د سولی او تفاهم د لیاری مبلغ دوکتور مولوی محمد « سعید افغانی » : محترم سرمحقق عبدالله خدمتگار بختانی.
- ویرنی : نوشته محترم سر محقق عبدالله خدمتگار « بختانی »
- اندر زهای دری : نوشته محترم شادروان مولانا سعید افغانی
- تذکر مختصر در باره شخصیت الحاج دوکتور سعید افغانی : محترم مولوی محمد هاشم « کامه وال » .
- د شرق نابغه سید جمال الدین « افغانی » : مقدمه کتاب از محترم فضل الرحمن « فاضل » .
- خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود : محترم مرحوم محقق م . ح . باریق « شفعی »
- اتحادیه استادان پوهنتون کابل : محترم استاد سرفراز « مومند »
- شناخت من از مرحوم پوهاند دکتور سعید افغانی : محترم داکتر سید خلیل الله « هاشمیان »
- مبارز راه صلح و تفاهم : ارگان نشراتی د حق لاره .
- سوله او تفاهم د سعید افغانی له نظره : محترم انجینر محمد رحیم « یوسفی »
- یک معلم و یک رهنمای خوب : محترم خلیل « زمر »
- استاد افغانی د علم او فرهنگ دلاری یو تلیپاتی نوم : شماره ۴۸ مورخ ۱۳۶۹ روزنامه پیام .
- مرحوم استاد سعید افغانی : شماره ۳۱ مورخ ۱۳۶۹ جریده الاسلام .
- زما ژوند : نوشته محترم شادروان استاد سعید افغانی

ترتیب کننده: برهان الدین « سعیدی »

www.said-afghani.org - بازگشت به صفحه اصلی